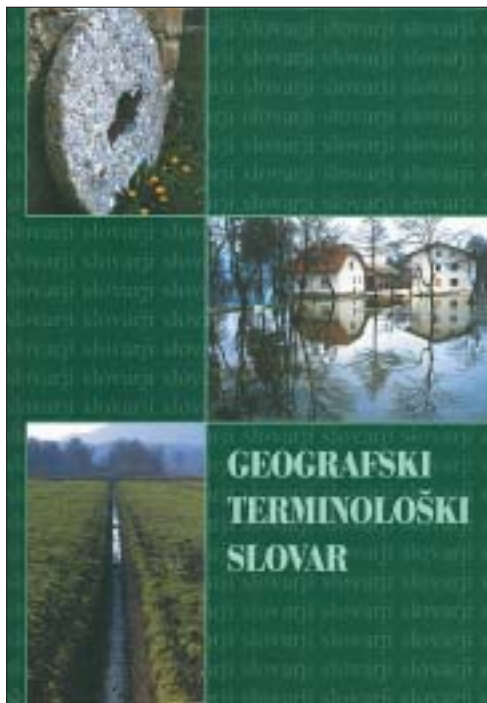


**KNJIŽEVNOST****Geografski terminološki slovar**

Ljubljana 2005: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Oddelek za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, Založba ZRC, 451 strani, ISBN 961-6500-92-9



Končno je izšla dolgo pričakovana publikacija z naslovom Geografski terminološki slovar. Uredil jo je uredniški odbor v sestavi Drago Kladnik, Franc Lovrenčak in Milan Orožen Adamič (geografski uredniki) ter Marjeta Humar in Borislava Košmrlj-Levačič (jezikovni in leksikografski uredniki). Pri pripravi slovarskih člankov (opis slovarskih gesel) je sodelovalo kar 22 avtorjev.

V dokaj obširnem uvodu je predstavljen podroben opis nastajanja slovarja, ki dokazuje, da so avtorji in uredniki zaključili izredno obsežno delo, katerega zametki segajo še v obdobje pred 1. svetovno vojno. Posamezne faze nastajanja slovarja nekako odražajo tudi razvoj slovenske geografije, ki se je na visoki ravni začela razvijati šele z nastankom univerze v Ljubljani leta 1919, čeprav so se prvi slovenski strokovni geografski izrazi začeli pojavljati v slovenskih učbenikih že v 19. stoletju.

Potreba po ureditvi nenehno rastočega obsega geografskega izrazja je odsevala tudi v programu odbora Geografskega društva v Ljubljani za leto 1925, ko so člani imeli v mislih tudi sestavo enotne slovenske geografske terminologije (Geografski vestnik 1925-2): »... Društvo zbira gradivo za slovensko geografsko bibliografijo in misli tudi na sestavo enotne slovenske geografske terminologije...«.

Po 2. svetovni vojni se je zanimanje za strokovno izrazje povečevalo, saj se je z njim sistematično ukvarjalo vedno več strokovnjakov. Na to se je odzvala tudi Slovenska akademija znanosti in umetnosti in na njenem inštitutu za slovenski jezik ustanovila terminološko komisijo, ki je vključevala naravoslovno sekcijo, kamor je sodila tudi geografija. V petdesetih letih prejšnjega stoletja so geografi

nadaljevali z zbiranjem terminološkega gradiva, da bi ga pripravili za tisk, vendar do tega še nekaj desetletij ni prišlo.

Dve desetletji pozneje se je delo pri pripravi terminološkega slovarja spet učinkovito nadaljevalo in v letu 1984 je bilo za posamezne veje geografije končanih 13 geslovnikov; člani ožjega redakcijskega odbora so začeli pregledovati delne geslovnike. V pripravljano delo se je vključila tudi sodelavka naravoslovne sekcije Terminološke komisije Zvonka Leder Mencini, ki je pripravila navodila in kriterije za sestavo slovarja.

Oblikovanje razlag je potekalo v letih 1987 do 1989. Člani s strani Znanstvene sekcije Zveze geografskih društev Slovenije pooblaščenega uredniškega odbora so leta 1997 za pomoč zaprosili Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU oziroma njegovo sekcijo za terminološke slovarje. V letu 1999 sta pri pripravi slovarja začeli dejavno sodelovati leksikografki Marjeta Humar in Borislava Košmrlj-Levačič. Oktobra 2004 je bilo gradivo dokončno slovarsko obdelano in pripravljeno za tisk. Založba ZRC je slovar uvrstila v že uveljavljeno zbirko Slovarji.

V publikaciji je pomensko in jezikovno predstavljenih 8922 geografskih izrazov, ki se uporabljajo v različnih vejah naravne in družbene geografije. Za terminološko stroko je značilna temeljita in sistematična jezikovna obdelava. Vsak strokovni izraz je iztočnica ali geslo samostojnega slovarskega članka. Slovarski članek sestavljajo glava, zaglavje, pomenski in informativni del. Glava vsebuje iztočnico z označenim naglasom, roditeljsko končnico pri samostalnikih in samostalniških besednih zvezah, morebitne pisne dvojnice in izgovor, označevalnik za spol, lahko tudi število. Zaglavje lahko vsebuje podatek o izvoru izraza in krajšavi. Pomenski del vsebuje označevalnik glavnega področja strokovne rabe, lahko tudi dva, ali vrednotenjski označevalnik, opis pomena ali morebitnih več pomenov, morebitne sopomenke (označene s S:) ali kazalko k strokovno, jezikovno ustrežnejšemu ali bolj uveljavljenemu izrazu. V informativnem delu sta dva razdelka, označena s PRIM.: in GL.: Za prvim so navedeni pomensko bližnji strokovni izrazi, za drugim pa besedne zveze, sestavljenke in zloženke, ki vsebujejo obravnavano iztočnico.

Slovar je dopolnjen s preprostimi ilustracijami in preglednicami, ki gradivo vizualno pojasnjujejo in s tem prispevajo k boljšemu razumevanju posameznih izrazov. Celotno grafično gradivo je za objavo pripravil Milan Orožen Adamič.

Ob dejstvu, da je geografija že po svojem bistvu interdisciplinarna veda, so se pripravljavci slovarja znašli pred zahtevno nalogo, katera merila naj uporabijo pri izboru pojmov, ki naj bi bili vključeni v slovar. Raven vsebinskega zajemanja praviloma sledi znanju, ki naj bi ga imel diplomant geografije. Pisici gesel so podrobneje obdelali 19 strokovnih področij, za katere lahko rečemo, da spadajo v ožjo geografijo.

Vendar pa skoraj vsako od teh vsebinskih področij sega tudi na druga področja, ki vsaj delno že posegajo v druge stroke. Za tak izbor pa praktično ni mogoče postaviti popolnoma objektivnih meril, ampak je za presojo, ali neko geslo spada v geografski terminološki slovar ali ne, odločilno le dobro poznavanje sorodnih strok. Poenostavljeno povedano lahko rečemo, da je rešitev nekega izrazito tehničnega problema stvar specialne stroke, posledice v praksi uresničene odločitve pa so lahko zelo značilno geografske. Zaježitev neke večje reke je torej tehnično vprašanje, njene posledice za širše in ožje okolje pa so izrazito geografske. Vzemimo za primer vsebinsko področje demogeografije, enega izmed 19 omenjenih strokovnih področij. Pojem demografska prognoza pomeni »izračun razvoja prebivalstva, narejen na osnovi verjetnih demografskih in drugih razvojnih predpostavk«. Metoda samega izračuna projekcije prebivalstva pa je stvar ožje demografije.

Prepričan sem, da so avtorji geografskega terminološkega slovarja pravilno presojali pri izboru pojmov za terminološki slovar. Tako jim je uspelo, da je slovar v kljub zelo obsežni tematiki še vedno obvladljiv, v precejšnji meri tudi vsebinsko in oblikovno uravnotežen. S svojo zasnovo in temeljitostjo je Geografski terminološki slovar zagotovo eno od temeljnih geografskih del v Sloveniji, kot so: Krajevni leksikon Slovenije (1995), Geografski atlas Slovenije (1998), Geografija Slovenije (1998), Slovenija – pokrajine in ljudje (1998), Nacionalni atlas Slovenije (2001) in Kras v Sloveniji (Gams 2003).

V času, ko se tako v izobraževanju kot tudi pri poklicnem delu vedno bolj uveljavlja prepričanje, da je treba družbene probleme presojati s čim širšega zornega kota, je Geografski terminološki slovar,

ki smo ga tako težko čakali, zelo koristen pripomoček ne samo geografom, ampak vsem, ki jih zaradi študijskih, raziskovalnih ali poklicnih razlogov zanima širša problematika stanja in dogajanj v prostoru, ki ga obravnava geografija. V njem se odraža tudi pogled stroke na številna terminološko odprta prostorska in družbena vprašanja, tudi na tista, ki zaradi agresivnosti nekaterih drugih disciplin vsaj v širši javnosti postopoma izgublajo tla pod nogami.

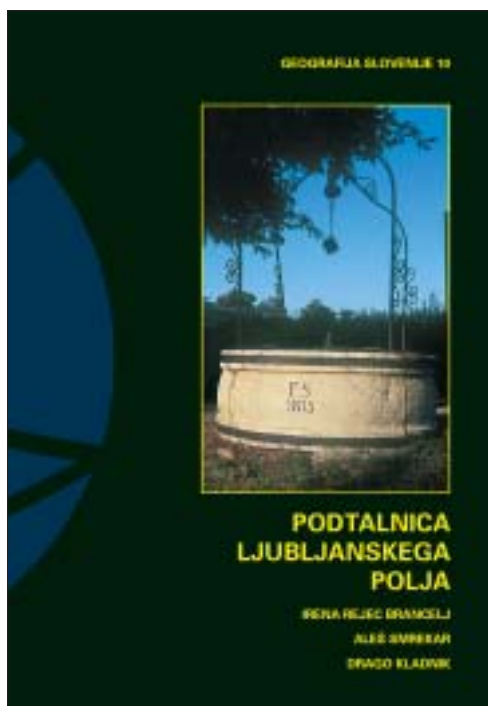
Lojze Gosar

**Irena Rejec Brancelj, Aleš Smrekar, Drago Kladnik (ur.):**

**Podtalnica Ljubljanskega polja**

**Geografija Slovenije 10**

Ljubljana 2005: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 251 strani, 26 preglednic, 145 slik, ISBN 961-6500-68-6



Voda je javno dobro, naša skupna last, zato smo zanjo dolžni skrbeti, jo varovati in ohranjati. Vedno znova se pokaže, da se premalo zavedamo, da so vode kot naravni vir izjemno pomemben, mnogokrat odločujoč razvojni dejavnik v prostoru in družbi, skratka »vir življenja«. Podtalnice v nasprotju z vodo v reki, jezeru ali morju ne vidimo in zdi se, da z njo ni težav. V Sloveniji pa je prav ta voda najpomembnejši vir za oskrbo prebivalcev in dejavnosti. Tako je tudi v Ljubljani. Do nedavna smo menili, da z vodo nimamo težav, pokazalo pa se je, da temu ni tako.

Že več kot stoletje potekajo na Ljubljanskem polju številne raziskave, vendar se odpirajo vedno nova vprašanja in neznanke. V knjigi Podtalnica Ljubljanskega polja so številna spoznanja 27 geografov, geologov, hidrologov, kemikov, kemijskih tehnologov, biologov, geodetov in kmetijcev prvič združena na enem mestu in predstavljena tudi z vidika najnovejših raziskav. Poglavitna prednost te knjige je v izrazito